

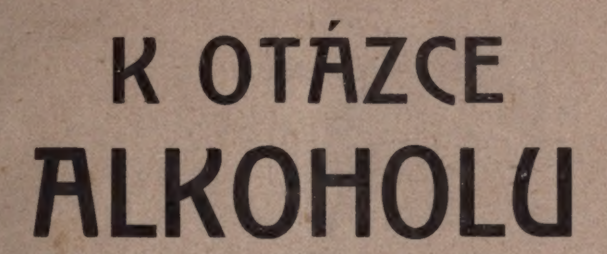
Bunge, Gustav von
K otazce alkoholu

RC
565
B8419

K OTÁZCE ALKOHOLU

PŘEDNÁŠKA

MUDr. G. z BUNGE,

řád. professora fysiologické chemie na universitě Basilejské.

SLOVO K DĚLNÍKŮM.

SE SVOLENÍM AUTOROVÝM PŘELOŽILA

Dr. ALICE G. MASARYKOVA,

ÚVODEM OPATŘIL

Prof. Dr. T. G. MASARYK.

□ □ □

1906.

NÁKLADEM BRATŘÍ SUSCHITZKÝCH VE VÍDNI.

TISKEM »UNIE« V PRAZE.

Julia Meinla

Maltinové kakao

jest pro mladé i staré, pro zdravé i nemocné pramenem zdraví a dobré nálady. Žádejte sbírku lékařských dobrozdání a brošur.

KDO? i v stáří

mladistvě svěžím býti chce,

pij zaručeně čisté, ***alkoholu prosté***

ovocné šťávy „CERES",

vylisované z čerstvého ovoce, obsahující veškeré výživné součástky tohoto v nezměněném způsobu. Tyto ***neopíjející*** nápoje jsou vzácnou náhradou za lihoviny, ničící tělo i ducha, i nesmí s obyčejnými kvašenými, t. j. lihovými, ovocnými víny býti zaměněny. Též co ***léčebné nápoje*** mnohonásobně lékařsky doporučeny.

K dostání z následujících druhů ovoce:

jablek	**angreštu**	**hroznů** červ. a bíl.
hrušek	**rybízu**	**malin**
borůvek	**brusinek**	**višní a třešní.**

Pro veledůstojné duchovenstvo zásilka na zkoušku:		7/10	1·5 l.	
10 lahví jablečné šťávy - - - - - - - -	K	8·75	14·50	vyplaceně
10 druhů šťáv „Ceres" - - - - - - - -	K	12·50	18·—	na stanici.

JIŘÍ SCHICHT Odděl. továrny výživin „CERES" **Ústí n. L.**

K OTÁZCE ALKOHOLU

PŘEDNÁŠKA

MUDr. G. z BUNGE,
řád. professora fysiologické chemie na universitě Basilejské.

SLOVO K DĚLNÍKŮM.

SE SVOLENÍM AUTOROVÝM PŘELOŽILA
Dr. ALICE G. MASARYKOVA,

ÚVODEM OPATŘIL
Prof. Dr. T. G. MASARYK.

NÁKLADEM BRATŘÍ SUSCHITZKÝCH VE VÍDNI. — TISKEM »UNIE« V PRAZE.
1906.

RC
565
B8419

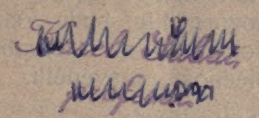
PŘEDMLUVY.

Tato přednáška byla proslovena 16. listopadu r. 1886 v aule university Basilejské. Dožila se mnoha vydání a byla přeložena do dvanácti různých jazyků.

Poslední vydání jest doplněno a rozšířeno o některá číselná udání, takže odpovídá pokroku hnutí abstinenčního.

V Basileji, březen 1904.

G. v. BUNGE.

Vydavatelé požádali mne, abych doporučil brošurku Bungovu našemu českému čtenářstvu, zejména též čtenářstvu dělnickému. Rozuměl jsem tomuto úkolu tak, že na práci mám upozornit, neboť doporučení Bunge nepotřebuje; je badatel tak osvědčený a svědomitý, že překladem jeho přednášky naše literatua jen získá.

A získá naše literatura o alkoholismu. Já sám jsem se z této přednášky, jakožto i ze spisů Bungeových rád učil a jsem jist, že tento překlad rozšíří a upevní přesvědčení o škodlivosti alkoholu. Já sám jsem dříve pil a myslil jsem, že pít se musí, neboť držel jsem všecky ty pověry, které se pro pití od pijáků uvádějí; ale mužové vědy, a k nim náleží také Bunge, přesvědčili mne svými důkazy, že pijácká pověra je právě jen pověra. Proto jsem se jí před lety vzdal, přestal jsem pít naprosto a jsem za to těm svým učitelům velmi vděčný. Jak se vzdáváme pověry v náboženství a v politice, tak se počínáme vzdávat pověr o jídle a pití. Přispěju-li k této očistě hlavy a srdce tímto upozorněním, budu velmi rád, povinnost k tomu máme všichni, kdo se o zhoubnosti alkoholu pro jednotlivce a společnost přesvědčili.

V Praze, 15 ledna 1906.

Prof. T. G. MASARYK.

Vážené shromáždění!

Za našich dnů jest předmět, pro nějž jsem Vaši pozornost si vyprosil, tak často projednáván v přednáškách, časopisech a veřejných debatách, že se skoro zdá osobivým, chce-li ještě někdo mluviti o věci této celou hodinu sám. A přec cítím se k tomu povolaný. Neboť otázka alkoholu je v první řadě otázkou fysiologickou a poznání fysiologické, které musí býti položeno za základ této otázky, do širších vrstev ještě nevniklo. Dovolte tedy, abych Vám předvedl vše, co možno o otázce říci přesně vědecky.

Víme, že se alkohol v těle našem spaluje. Tím stává se jedním z pramenů „živé síly" (energie). Z toho však ještě neplyne, že je látkou výživnou. Aby tomu bylo tak, muselo by býti především dokázáno, že „živá síla" vznikající v těle spálením alkoholu jest užita k vykonání nějaké normální funkce. Že se tu chemická rozpínavost promění v „živou sílu" ještě nestačí. Tato přeměna musí se ještě odehrávat v určité době na určitém místě, totiž v zcela určitých součástkách tkaniv. Nevíme, zdali vlákna svalová a buňky nervové mohou alkohol, jako pramen síly upotřebit.

Naše tkáně nejsou nikterak tak utvořeny, aby mohly býti živeny materiálem jakýmkoliv, vybírají si z krve určité výživné látky; cizí a škodlivé zavrhují.

Může se nám namítnouti, že „živá síla“ vzniklá spálením alkoholu, musí být tělu našemu ku prospěchu alespoň jako teplo. Ale ani toto nemůžeme připustiti. Třebas alkohol zdroje tepla rozmnožil, zároveň také vydání tepla zvětšuje. Ztráta tepla má převahu, takže celkový výsledek jest snížení temperatury, jak bylo na nesčetných pokusech pomocí teploměru dokázáno.

Toto zvýšené vydání tepla vysvětluje se tímto způsobem.

Alkohol způsobuje rozšíření cév krevních v kůži, následkem toho proudí více teplé krve chladným povrchem těla, takže se víc teploty vydá na venek. Rozšíření krevních cév vysvětluje se pak takto. V stěnách krevních cév nacházejí se malé svaly kruhové, které jsou stále v činné kontrakci. Popud k této kontrakci vychází z nervů vedoucích k svalům; tyto nervy mají společné středisko v mozku. Alkohol tento střed ochromuje, popud nervů ustává, kruhové svaly ochabují, cévy krevní se rozšiřují a tak stává se kůže krví bohatší, což její červená barva prozrazuje; zčervenalé tváře nejsou tedy následkem dráždivého působení vína, jak se říkává, nýbrž běží tu opět o úkaz ochrnutí.

Laikové tvrdí, že je alkohol za zimy hřeje. Tento pocit tepla je sebeklamem; cítí totiž proudit teplou krev ke kůži. Ve skutečnosti se však alkoholem nezahřejí, nýbrž naopak ochladí. Tento mam je patrně také tím sesílen, že jsou otupena střediska mozku, která způsobují pocit zimy.

Vůbec je možno dokázat, že následky alkoholu,

které se obyčejně vykládají za podráždění ve skutečnosti jsou úkazy ochromení.*)

Zvláště psychické jeho následky jsou zjevy ochrnutí. Při začínajícím ochrnutí mozku seslabena jest nejdřív funkce jasného úsudku a kritičnosti. Následkem toho převládá život citový, zbavený pout kritičnosti. Člověk se stává otevřeným, sdílným a bezstarostným, je pln radosti ze života — nevidí totiž již více jasně nebezpečí. Především však jeví se účinek alkoholu v tom, že otupuje všechen pocit nepříjemnosti a bolu — a nejkrutší boly — totiž strasti duše. Žal a starosti otupuje právě nejdříve. Odtud plyne veselá nálada, která se zmocňuje pijící společnosti. Lihovými nápoji nestane se člověk nikdy duchaplným, ač jest to velmi rozšířený předsudek, který ovšem spočívá na sebeklamu. Jest to také příznakem nastávajícího ochrnutí mozku, neboť s ubývající sebekritikou roste u člověka spokojenost se sebou samým.

Živá gestikulace a zbytečně silné výrazy opilých jsou rovněž následkem začínajícího ochromení mozku. Jsouť odstraněny překážky, které střízlivý člověk klade v cestu každému zbytečnému pohybu, aby tak spořil svou silou. S tím souvisí též zvýšená činnost srdeční a zvýšený počet tepů, ač obé bývá uváděno na doklad dráždivé činnosti alkoholu. Zvýšená činnost srdeční není však nikterak přímým výsledkem činnosti alkoholu, nýbrž přivoděna jest okolnostmi, za jakých lihové nápoje bývají obyčejně požívány. Dáme-li vína člověku, který tiše leží, můžeme se tu přesvědčit, že se jeho srdeční činnost pranic nezmění. Zcela jinak je tomu ve společnosti, kde se pije. Úsudek je otupen, lidé žvatlají zbytečnosti

[1]) Souborné udání pramenů k posouzení této otázky nachazí se v G. z Bunge „Lehrbuch der Physiologie des Menschen“ II. díl, S. 143. Lipsko. Vogel. 1901.

otupeno je sebeovládání — lidé zbytečně gestikulují, zbytečně se rozčilují — proto nastává tu zvýšená činnost srdeční.

K úkazům ochromení, obyčejně vykládaným za vzrušení, patří též otupení pocitu únavy. Je pevně zakořeněnou vírou, že alkohol unavené posilňuje k nové činnosti a k podstupování nových námah. Pocit únavy jest však ventilem bezpečnosti na našem stroji. Kdo omamuje pocit únavy, aby mohl dále pracovat, podobá se člověku, který násilně zavře ventil, aby mohl stroj přetopit.

Právě tato klamná domněnka, že totiž alkohol unavené posilňuje, je nejširší vrstvě lidové velmi osudná. Chudí lidé, jichž příjmy beztoho nestačí na existenci člověka důstojnou, jsou tímto předsudkem sváděni k tomu, že vydávají velmi značnou část svých příjmů na lihové nápoje, místo toho, aby si za ně opatřovali vydatnou a chutnou stravu, která je jedině k tomu způsobilou, aby k jejich těžké práci je vyzbrojila.

Že tento předsudek o posilňujícím působení alkoholu je tak nevyplenitelným, vysvětluje se ze zkušeností, které mají lidé pravidelně pijící. Kdo si totiž jednou zvykne na pravidelné požívání alkoholu, skutečně alkoholem stává se zdatnějším, nežli by byl, kdyby mu alkohol náhle byl odňat. Nepodařilo se dosud zjev tento vysvětliti, působení jedů na ty, kteří si na ně zvykli, je však tomuto obdobné. Odejme-li se morfinistovi morfium, nemůže pracovati, ani spáti, ani jísti, morfium ho „sílí". Kdo však není na žádné narkotikum zvyklý — nestane se žádným narkotikem zdatnějším. Nade všecky vědecké úvahy jasněji dokázaly neužitečnost, ba škodlivost i nepatrných dávek alkoholu tisíceré pokusy, učiněné při zásobování vojenských mass. Tyto dokázaly, že vojáci v každém podnebí ať ve válce, či v míru, za vedra,

deště i zimy nejlépe snášejí všechny námahy a svízele nejtěžších pochodů, když neposkytuje se jim **úplně žádných** lihových nápojů.

Jsou to zkušenosti potvrzené vojskem anglickým při výpravách v území kaffrů, v záp. Africe, ve válce Ašantské, v Canadě i v Indii. Zvlášť poučná jsou pozorováni učiněná na „teetotalech", úplných abstinentech, kteří jsou v anglickém vojsku četné zastoupeni. Tito, jak známe, zavázali se přísahou, že ani kapky lihových nápojů nevypijí; nepili tudíž ani v dobách, kdy ostatním vojákům byly vyměřovány mírné dávky, tito táhli s ostatními a prodělali tytéž trampoty a tu bylo konstatováno, že teetotalové snášeli trampoty lépe, že byl u nich počet nemocných menší, rovněž menší že byla jejich úmrtnost. Tento pokus je proto zvlášť poučným a závažným, poněvadž se tu nejedná o srovnání abstinentů s nemírnými pijáky, nýbrž o srovnání jich s lidmi pijícími velmi mírně. Neboť vojáci neměli zcela žádnou možnost získati si více alkoholu, nežli jim ve velmi mírných dávkách bylo vyměřeno.

K stejným zkušenostem došlo se ve vojsku severoamerickém, na němž činěny pokusy střídavě s mírnými dávkami alkoholu i s úplnou zdrženlivostí. Doktor Frank H. Hamilton vyslovuje se o tom následovně. „Je velmi žádoucno, aby se podobné pokusy ve vojsku Spojených států již neopakovaly. Zkušenostmi a pozorováním přišli jsme k bezpečnému přesvědčení, že pravidelné požívání alkoholu není za žádných podmínek zdravým osobám prospěšno. S těmi, kteří stali se jednou vojáky, nečiníme žádných výjimek, ať je zima, horko, ať panují deště, ba ani s dřívějšími pijáky nečiníme rozdílu."

K podobnému výsledku dospělo se též u vojska námořního; a na tisíce lodí kupeckých vydá se v Americe a v Anglii na cestu, bez kapky alkoholu. Tato zkušenost

potvrzena v krajích tropických, v pásu mírném a zvlášť také v krajinách polárních. Většina lovců velryb jsou úplní „abstainers" (abstinenti) a třebas zkoušeli tolik trampot a svízelů, nemají na svých lodích kapky alkoholu.

A co platí o námaze tělesné platí též o námaze duševní. Každý, kdo tu učinil pokus s rozhodností, připustí, že duševní práce, ať je jakého chce druhu, nejlépe se snáší, když se člověk lihových nápojů úplně zdrží.

Alkohol tedy neposilňuje nikoho, otupuje pouze pocit únavy.

K trapným pocitům, které alkohol otupuje, patří též pocit dlouhé chvíle. Dlouhá chvíle právě tak, jako pocit únavy je samočinným zařízením, které chrání a reguluje naše ústrojí. Tak, jako nás pocit únavy nutí k odpočinku, nutí nás mučivý pocit dlouhé chvíle ku práci a námaze, bez nichž odumřely a zmalátněly by naše svaly a nervy a zdravý stav by se tímto způsobem znemožnil. Není-li dlouhá chvíle odstraněna nějakou námahou roste tak, že konečně stává se silou skutečně demonickou. Je zajímavo, k jak zoufalým prostředkům sahají prázdní a leniví lidé, jen aby beze vší námahy unikli demonu dlouhé chvíle. Nepřetržitě pudí je tento ze společnosti do společností, ze zábavy do zábavy. Marna však byla by všechna snaha po uprchnutí, na konec poznali by přec, že je nezbytno napnouti svaly a mozek, aby zase nabyli klidu a spokojenosti, aby tak svou vlastní prázdnotu vyplnili — ale ještě je tu alkohol. Alkohol lehce a jemně od démona toho je osvobozuje. Piják a společnost lidí pijících nikdy si neuvědomí vlastní pustotu a prázdnotu. Nepotřebujíť žádných zájmů, žádných ideálů, vždyť mají blaho a příjemnost narkosy. Nic není pro vývoj člověka osudnějším, nic takovou měrou nepochovává a neruší vše nejlepší, co v něm je, neusmrcuje každý zbytek energie

s tak neodvratnou jistotou, jako stálé omamování dlouhé chvíle alkoholem.

Musí býti položen důraz na to, že mezi všemi lihovými nápoji pivo je v tom ohledu nejškodlivější, neboť žádný jiný nápoj nehodí se tak dobře k tomu, aby byl k zahnání dlouhé chvíle zneužit. Filistři se děsí pouze tehdy, když se stane někdo zlodějem neb vrahem z kořalky. Že tisícové při pivě zhloupnou, zblbnou, sešpatní to je nechá zcela klidnými a lhostejnými. Vždyť je to v jejich sobeckém klidu nijak neruší. Pivo je už z toho důvodu nejškodlivějším z lihových nápojů, že žádný jiný tolik nesvádí, jako právě pivo. Píti kořalku je považováno ve všech vrstvách za hanbu, pitím piva se však duševní elita našeho národa chlubí. Člověk na žádný nápoj tak rychle si nezvykne, jako na pivo a přec není nápoje, který by tak rychle zkazil chuť k normálnímu jídlu a neškodným požitkům, jako právě pivo. Není nápoje, který by tak sváděl k nemírnosti.

Obhajci piva uvádějí obyčejně ve svůj prospěch, že jest pivo zároveň látkou výživnou. Nedá se ovšem upřít, že obsahuje pivo značné množství uhlohydrátů, totiž dextrinu a cukru. U většiny lidí není však uhlohydrátů nedostatek, naopak je jich spíše nadbytek. Není tedy žádné příčiny proč by měly být uhlohydráty potravě v tak drahé formě dosazovány.

Uvádí se ještě ve prospěch rozředěných lihových nápojů, totiž piva a vína, že podporují trávení. Ze skutečnosti však víme, že je tomu právě naopak. Mnohé pokusy na lidech i zvířatech, zvlášť pokusy na lidech pomocí sondy žaludkové a pak pozorování na osobách s píštěly, jednohlasně potvrzují, že již mírné dávky piva a vína stačí, aby v trávení značně překážely a je zpomalily.

Že je i mírné požívání líhových nápojů nejen bezúčelným, nýbrž škodlivým, vyplývá zcela zřetelně také

ze statistiky anglických pojišťovacích ústavů. Tyto, jak známo, dokázaly, že průměrné trvání života je u abstinentů značně delší, nežli u lidí mírně pijících. A skutečně poskytují tyto ústavy abstinentům premie 10—15 procent.*)

Význam lihových nápojů, jakožto léků, přísně jest odlišovati od významu jejich, jako požitin. Dle úsudků mnohých lékařů nemůžeme dosud alkoholu, jako léku postrádati. Důkazy prospěšného jeho působení nejsou však dosud ještě podány.

Každému myslícímu člověku jest samozřejmým, že mohou býti lihové nápoje předepsány pouze proti akutním neduhům, k ulehčení dočasných bolestí, nikdy však proti neduhům chronickým, a sice z téhož důvodu, z něhož se proti chronickým neduhům nesmí předpisovati morfium aneb chloralhydrát — leda, že by se jednalo o „Euthanasii", o ulehčení smrti.

Lidé pijící pivo pravidelně se omlouvají tím, že je voda nezdravá. Musíme jim odpovědět, že nedbalost při obstarávání pitné vody nemá u velkého počtu lidí mezí. Čerpat víno z Bordeaux a pivo z Mnichova je maličkostí. Čerpat však vodu ze studny sousedovy je věcí nemožnou. Kdyby byl věnován obstarávání dobré pitné vody jen stý díl času a síly, které vyžaduje produkce alkoholu, nebylo by nikoho, kdo by musel pít vodu zdraví škodlivou. Avšak i při špatné vodě jest u lidí pijících vodu počet nemocí a úmrtnost daleko menší, nežli u mírných pijáků

---

[1]) Viz: James Whyte „Does the use of alcohol shorten l fe?" Manchester 1889. Německy vyšlo v Basileji v „Schriftstelle des Alkoholgegnerbundes." Srovnej též zprávy vyšlé o tomto předmětu v „Internationale Monatschrift zur Bekämpfung der Trinksitten 1891—1900. Vydala »Schriftstelle des Alkoholgegnerbundes" v **Basileji.**

piva; jak ostatně zkušenosti anglického vojska a anglických pojišťovacích ústavů beze sporu dokazují.

Mnozí lidé tvrdí, že nepijí alkoholu pro jeho účinky, pijí prý ušlechtilý mok révy pouze k vůli jeho příjemné chuti. V tom je něco oprávněného. Je veskrze oprávněným, hledíme-li zvýšit příjemnost své tabule. Ale radost, kterou připravuje vůně a lahodná chuť vína, jest koupena příliš draze a na újmu jiných pochoutek. Požíváním alkoholu stává se naše chuť zcela perversní; jest téměř výhradně obrácena k masitým pokrmům. Pijáku znechucena jest potrava, jež zdravému člověku nejvíc radosti způsobuje, po níž také děcko, vedeno jsouc zdravým pudem, sahá, totiž cukrem bohaté ovoce a vůbec jídla sladká. Jakmile se člověk úplně vzdá lihových nápojů, opět nabude chuť dítěte. Přirozený instinkt jest v tomto případě v nejlepším souzvuku s výsledky fysiologie, která dokázala, že cukr jest pramenem síly svalů. Ve všech řečích na světě má slovo „sladký" zároveň význam něčeho příjemného. Přestává-li nám být sladké příjemným, tu poukazuje to na nepřirozený stav věcí. V takovém stavu nachází se piják. Pijákem označuji pak každého, kdo necítí se volným, nedodá-li svým orgánům každého dne alkoholu, ať už ve formě piva či vína.

Tvrdím tedy, že odstraněním lihových nápojů zvýší se lahodnost naší tabule, neboť získáme tak mnohem větší rozmanitosti.

Ti, kdož vystupují proti alkoholu, bývají hned cejchováni, jako asketové. Budiž mi proto dovoleno, abych své stanovisko k této stránce přesně vyměřil.

Převážná většina lidí nemá dostatečně chutné potravy. A právě z neukojené touhy po příjemném a zdravém vzrušení nervů čichových a chuťových, tudíž celého nervového systému vzniká ta nezdravá touha po nějakém zvláštním požitku. Výživné látky mají však býti samy

v sobě zároveň požitky. Kdyby všechny peníze, které jsou dnešního dne vydávány za narkotika, vydány byly na zlepšení stravy, kdyby věnován byl všecken ten důmysl a ostrovtip tomu, by potrava stala se chutnější, a ne, jak se děje dnes — nerozluštitelnému problému, jak totiž opatřit pivo, po němž by člověk nedostal kocovinu, pak nebylo by tu vůbec touhy po požitcích narkotických. Musíme se snažit do našeho jídelního lístku uvést co největší změnu a rozmanitost, abychom se tak pokaždé jídlem znova osvěžili.

Nedostačuje dodati žaludku nezbytné quantum bílkovin, tuků a uhlohydrátů. Pojídání samo v sobě má člověk připravovati radost, čas k jídlu má býti slavností. Neboť jen tak skutečně se osvěžíme a posilníme k nové práci, k novým námahám.

Odmítám výčitku askese. Tvrdím, že člověk, který se zřekne lihových nápojů, ničeho neztratí, naopak, že stane se účasten většího štěstí, větší radosti ze života.

Dosud stopovali jsme v úvahách svých pouze následky t. zv. mírného pití. Není dnes mou úlohou líčit následky pití nemírného. Bylo tak často dokázáno, že největší bída světa má původ svůj v zneužívání alkoholu a je to věcí tak všeobecně známou, že dnes omezíme se na zcela krátké připomenutí známých věcí.

Je známo, že ze zneužívání lihovin vzniká celý zástup nemocí, že není v těle našem orgánu, který by před zhoubným jich působením byl ušetřen. Angličtí lékaři dokonce uvádějí, že polovina všech nemocí má původ svůj v alkoholu. Téměř všichni lékaři shodují se v tom, že mnohé z těchto nemocí jsou v značné míře dědičné, zvlášť je tomu tak s chorobami nervovými, počínajíc od zcela lehké nervosy až k vyslovenému šílenství. Na př.

z 300 blbých dětí 145 dětí mělo rodiče pijáky, jak pozorné vyšetření způsobu života a zdraví rodičů dokázalo.

Stejně známým jest poměr mezi pijáctvím a zločinností. Trestní soudci, policejní úředníci a ředitelé věznic téměř všech civilisovaných států shodují se v tom, že 70 až 80 procent všech zločinů jest výsledkem pití alkoholu.*) Dle statistiky vypracované na základě 32.837 vězňů umístěných ve 120 ústavech všech částí říše německé, jest zřejmo, že 46 procent všech vražed vykonáno „v stavu opilém"**) Při usmrcení obnáší poměr ten 63 procent, při těžkém poškození na těle 74 procent, při lehkém poškození na těle 63 procenta, při vzpírání se moci vládní 76 procent, při porušení domácího klidu 54 procent, při přestupcích proti mravopočestnosti 77 procent.

Dále je známo, že ve většině civilisovaných států světa 20 až 40 procent choromyslných mužů děkuje svůj hrozný osud alkoholu.

Budiž ještě připomenuto, že velká část rozvodů a

[1]) Viz: A. Baer: Alkoholismus. Berlin. Hirschwald 1877, str. 337–360; rovněž A. Baer: Die Trunksucht und ihre Abwehr. Vídeň a Lipsko, vyd. Urban a Schwarzenberg. 1890. Srovnej též přednášku Otto Langa: „Alkoholgenuss und Verbrechen" Basilej. Vyd.: „Schriftstelle des Alkoholgegner Bundes", rovněž články v „Internationale Monatschrift".

[2]) Proti tomuto tvrzení Baerovu bylo namítnuto, že tyto zločiny byly vykonány notorickými pijáky, ne však, když byli v stavu opilém. Musíme uvážiti, že se v životě pijáka střídají stále dva stavy: totiž opilství a kocovina. Piják nedopustí se zločinu, když má kocovinu, neboť nemá v tomto stavu žádné energie ani odhodlanosti, nejdřív se napije do opilosti a pak dojde k zločinnému dílu. Není vždy možno zjistit příčinnou souvislost mezi zneužitím alkoholu a zločinem, musíme tedy uznat, že hrozí nebezpečí, že příčinu zaměníme s následkem. Číslice mohly by býti příliš vysoké, mohly by však také býti příliš nízké. Alkohol však bývá stále užíván; k omámení dlouhé chvíle, svádí k zahálce a „zahálka je matka nepravostí", snižuje schopnost k práci a vydělávání, uvádí člověka

sebevražd má v alkoholismu svůj původ. V Dánsku 25 procent všech rozvodů, v Anglii 30 procent všech sebevražd, v Rusku dokonce 40 procent všech sebevražd má v něm svůj původ.

Celá tato hrůza vystoupí snad ještě zřetelněji, když místo procent uvedeme absolutní číslice.

„Jen ve Spojených státech severoamerických, tak nám praví minister Everett, konsum lihovin v letech 1860—1870 uvalil na národ přímý výdaj 3 milliard, nepřímý pak 600 millionů dollarů, zničil 300.000 životů lidských, vehnal do chudobinců 100.000 dětí, nejméně 150.000 lidí do žalářů a donucovacích pracoven, zavinil při nejmenším 2000 sebevražd, ohněm a násilím přivodil ztrátu aspoň 10 millionů dollarů, 20.000 žen udělal vdovami, million dětí sirotky."

Ve většině států evropských poskytl by takový přehled čísla ještě daleko nevýhodnější. Nesmíme zapomenouti, že se do řad těchto číslic dostane jen pranepatrná část všeho neštěstí. Od první sklenice až k šílenství, zločinu, zoufalství, sebevraždě je dlouhá stupnice! Statistika všímá si jen těch, kteří klesnou nejhlouběji. Nezapomeňme také, že všechny tyto žalostné zjevy zároveň ničí štěstí nevinných. Co je zničeného štěstí rodin-

---

do špatné společnosti, znova a znova činí jej tvorem, který za sebe nemůže se zodpovídati, činí jej bezmocným vůči pokušení, udusuje v něm hlas svědomí, — jak neměl by tedy tisknout člověka níž a níže, jak neměl by ho konečně dohnat ke zločinu. Výsledky psychologické dedukce shodují se úplně s přesvědčením těch, kteří následkem svého povolání jali se studovati v praktickém životě spojitost mezi pijáctvím a zločinností. Je proto velmi zajímavo pozorovati, že ve státech a obcích, kde je výroba alkoholu zakázána, zločinů ubývá. Spolehlivé zprávy o tom nacházejí se v „Internationale Monatschrift zur Bekampfung der Trinksitten" Basilej. Vyd. „Schriftstelle des Alkoholgegnerbundes". 1891—1900.

ného, kolik žalu, kolik hlubokého, hlodavého duševního bolu, kolik slz nevinných spolutrpících, z nichž se do statistické kanceláře neprodere žádná zpráva.

A teď přihledněme k hospodářské stránce této otázky. V některých krajích Evropy zpracuje se v alkohol čtvrtina všeho sklizeného obilí. Vezmeme-li za průměr pouze jednu desetinu obilí, tu znamená to jinými slovy: desetina zemědělského obyvatelstva zaměstnává se výrobou alkoholu. V Evropě však živí se víc než polovina všeho obyvatelstva zemědělstvím. Uvažme dále, že velké plochy půdy výhradně věnovány jsou pěstění vína, že vinice však jsou zlými lupiči, neboť vyžadují mrvivo, které je s velkou námahou na jiných polích získáno. Uvažme dále, že k producentům alkoholu patří též patřičný díl všech dělníků zaměstnaných při stavbě a zařizování pivovarů, pak všichni, kdož se zaměstnávají vlastním vařením piva, připočtěme k tomu ještě všechny obchodníky, kteří jsou činni při rozesílání alkoholu, pak celé ohromné voje hostinských sklepníků a sklepnic, a tu musíme doznati, že velmi značná část — snad celá desetina — veškerého civilisovaného lidstva s horečným spěchem se zaměstnává, rok co rok, den co den výrobou jedu, který pak všickni vespolek spotřebují, aby tak ničili práci, prázdnili kasy, plnili chudobince, nemocnice, blázince, káznice!. Je to důstojný úkol pro nejnadanější národy světa, pro dědice kulturní práce staletí!?

Otázka je: **Co máme podniknouti proti této hrozné bídě?**

Chceme-li tuto otázku zodpovídati, ihned narazíme. Jsouť mezi lidmi dva tábory, podmíněné základním rozdílem v pojímání světa: jedni věří v mravní pokrok, druzí v něj nevěří, věří pouze v pokrok rozumový. Z toho důvodu hrozí se tito všeho nátlaku — dle jejich mínění se nátlakem dosud nikdo nestal intelligentnějším, a mravně

lepšími se lidé nestanou tak jako tak; motivy činů zůstanou na věčné časy průměrně stejně dobré, stejně špatné, k čemu tedy užívat moci!? Ať si každý nerušeně bojuje svůj boj o existenci, hloupí podlehnou, chytří zvítězí, — to je jedině možný a myslitelný pokrok.

S příslušníky tohoto směru nebudu se příti. Zavedlo by mne to příliš daleko. Obracím se k těm, kteří skálopevně věří v mravní pokrok lidstva. Světové dějiny nám dávají pro víru naši svědectví a nevím proč bychom tu chtěli déle žíti, neměli-li bychom této víry. Každý však, kdo sdílí víru v mravní pokrok, ví, že bez donucení není možno indiviuum, ani národ k mravnotsi vychovati. Zde má zasáhnouti moc státní. Má-li stát práva trestat zločiny — ba dokonce trestat je smrtí, pak má také právo zločinům předejíti.

Vím dobře, že liberální doktrinářství se tomuto názoru vzpírá. „To by přec bylo poručníkování!" Každý však připustí právo poručníkování, jedná-li se o jiný jed — totiž o morphium. Prodej morphia jest zakázán ve všech státech. Zde jednotlivec je skutečně před svou vlastní slabostí chráněn mocí státní. Je velmi charakteristickým, že každoročně na sta lékařů propadne morphinismu, neboť pouze oni mají k morphiu snadný přístup, pouze oni jsou vyloučeni z dobrodiní státního dohledu. Zde vidíme, že intelligence člověka nechrání; nikdo nemá před očima zhoubu, která mu hrozí, jako právě lékař, a přec potřebuje proti své vlastní slabosti ochranu.

Rovněž lichvářství jest zákonem zakázáno. Neleží snad také v tomto zákaze poručníkování a omezení svobody? A není lichvář ještě stokrát lepším, nežli producent a prodaváč lihovin?! Onen loupí své spolubližní pouze o jejich peníze, kdežto tito loupí je o peníze, loupí je o zdraví, rozum, čest a svědomí!

Hazardní hra je zakázána ve všech civilisovaných státech. A přec nebezpečí, které by mohlo společnosti vyplynouti z hazardní hry, je v poměru k následkům pijáctví pranepatrné. Co byste asi mysleli, kdyby někdo řekl: Mne hazardní hra těší, je mi to po práci nejmilejším osvěžením; rozptyluje mne; uvádí mne to na jiné myšlenky. Není zde pro mne prožádného nebezpečí; mohu se úplně opanovati; nikdy nepřipustím, by mi tato záliba vzrostla ve vášeň; proto bych si přál, by byla na každém rohu otevřena herna, abych tam mohl zajít, abych mohl, kdykoliv se mi toho zachce se pobavit. Jsou-li jiní tak bezcharakterní, že sebe a rodinu svou uvrhnou v bídu — co je mně do toho!

Přiznejme pravdu! To je stanovisko, které zaujímá vůči otázce alkoholu velká většina lidí. Nic nám neposkytne tak hluboké poznání v úzkoprsnosti lidí, jako pečlivé pozorování stanoviska jejich k otázce alkoholu. Jak máme to nazvati, řekne-li si člověk: „Třebas táhly každoročně milliony mých bližních do nemocnic a káznic, třebas milliony jednotlivců i s rodinami upadalo do největší bídy, třebas byli dohnáni k zoufalství a sebevraždě, jen když já mám každý večer svůj džbánek piva, aneb — jen když já mohu v klidu užit dividendu z pivovarské akcie!

Zamítám obvyklou výmluvu, že totiž člověk nedává příklad nestřídmosti, je-li v pití vždy mírný. Má-li někdo tu přednost, že se ovládá nezbavuje ho to proto ještě povinnosti, aby sílou příkladu působil na ty, kteří mohou býti zachráněni pouze úplnou abstinencí.

Nesmíme zapomenout, že **ještě nikdy nebyl piják zachráněn tím, že si předsevzal píti mírně.** Ve všech případech, kde se záchrana podaří, podařila se pouze z přesvědčení, že jedinou spásou jest odřeknutí se první skle-

nice. A pití celého národa nemůže být vyléčeno jinak, nežli pití jednotlivce.

Za druhé nesmíme zapomenout, jak mnoho zmůže příklad. Nesmíme zapomínat, že velká většina lidí vůbec po příčinách se netáže. Netáží se: **„proč** to mám udělat?“ nýbrž pouze „**jak** se to dělá?“ Proto příklad vážených zmůže tisíckrát více, nežli všechny rozumové důvody a všechna kázání.

Ti, kteří se domnívají býti povoláni k tomu, aby vychovávali lid, mají začít se sebou samými. Je přední povinností třídy vzdělané, bohaté a panující, aby působila svým příkladem. Jen tak vybojuje si právo, aby vydávala zákony proti pijáctví mass. Pokud, ale chudým budou bráti kořalku, sami však nebudou ochotni vzdáti se vína, potud žádný neuvěří v nezištnost jejich snah. Pro čistotu pohnutek je pouze jeden zkušební kámen — totiž oběti, které lidé přinášejí.

Nikdo, kdo oddává se požitku lihových nápojů — a byť by to bylo sebe mírnější požívání vína — nemůže se zbavit výčitky, že svádí jiné. Každý piják pil kdysi mírně. A každý, kdo svým příkladem svádí jiné k mírnému pití, svádí část jich k nemírnosti. Uvádí kameny v běh, nebude pak více v jeho moci v jejich letu je zadržet.

Výčitka svádění netýká se nemírných. Naopak tito mají velkou zásluhu, neboť jiné svým příkladem odstrašují. Svůdci jsou mírní. Pokud neustane svádění, neustane nemírnost i se svými následky: nemocí, šílenstvím, zločiny. Kdo toto nevidí, nezná dějiny boje proti alkoholu.

Však dost řečí. Mluvením a přednáškami, nebude přemoženo sobectví, to poráží boj a bída, „krev a železo“. Francouzové po své porážce vydali ihned zákony proti pijáctví. Němcům spitým vítězstvím, ani nenapadlo zeptat se, co je ve státě shnilého. Není to však pouze boj s ka-

nony a bajonetty, který přivádí na denní světlo, co je ve státě shnilého. Vystupujeť to na světlo i v neméně vražedném a nelítostném zápase „míru", který národové spolu vedou na poli hospodářském. Je všeobecně uznáno, že v boji semitské rasy s ostatními národy evropskými střídmost a zdrženlivost je její hlavní zbraní. — Antisemiti měli by přec začít svou agitaci tím, žeodložili by své ohyzdné pití. Je rovněž všeobecně uznáno, že při kolonisování nových částí světa jsou ve velké výhodě ty rasy, které se alkoholických nápojů zdržují. Je známo, že v Americe Němec, i při svých germánských ctnostech, mizí mezi ostatními národy — poněvadž právě tolik visí na svém džbánku piva. V „mírném zápasení" národů, rasa, která alkoholu se nevzdá, bude nelítostně ušlapána.

Nemůžeme čekat spásu pouze od státu. Moci zákonodárné musí soukromé spolky razit cestu přípravnou prací. Spolky ty musí však hned ze začátku budovat na zásadě úplné abstinence. Dějiny boje proti alkoholu nás učí, že spolky hlásající umírněnost nikdy nic nedocílily, ba svou polovičatostí že přivodily na se kladbu směšnosti, kdežto spolky hlásající úplnou abstinenci vykazují se nejskvělejšími vysledky. V několika státech severoamerické unie bylo lidem odhlasováno,*) že má být v dotyčných státech výroba, jakož i prodej lihovin naprosto zakázán, o totéž pak usiluje ve všech ostatních státech strana každým dnem se vzmahající. Většina států přijala tak zvaný „local option law". Tento zákon uděluje jednotlivým městům a obcím venkovským někdy také celým

---

[1]) K orientaci o tomto mocném hnutí v severní Americe doporučuji následující spisy: „One hundred years of temperance, a memorial volume of the centennial temperance conference. held in Philadelphin, Pa., September 1885." New-York 1886 a „Anuual report of the national temperance society and publication house." New-York. Dále časopis „The national temperance advocate".

hrabstvím právo, aby, přejí-li si toho, zakázaly výrobu a prodávání lihových nápojů; v ostatních státech strana, která o tento zákon usiluje, roste ze dne na den.. V Anglii složilo přísahu úplné abstinence už pět millionů lidí a strana liberální pojala v svůj program zákon, t. zv. „local Option". Švédsko počítá 300.000, Norsko 200.000, Dánsko 100.000 abstinentů. Finsko již docílilo zákon („local option") a venkovské obce bez výminky ho použily, to znamená, že dva milliony lidí nemají přístupu k lihovinám, Ve Švýcarsku zemi vína, staví se mnohé obtíže v cestu hnutí abstinenční. A přece i zde přivedly to spolky abstinenční na 20.000 členů a hnutí na celé čáře se vzmahá.*) Vůbec se ukázalo, že není možno zadržeti toto hnutí, kde jednou zásada úplné abstinence byla přijata. Musí tak dlouho růsti a taky bude tak dlouho růsti až konečně získána bude ve sborech zákonodárných velká většina a tak dosažen bude cíl spolků, totiž úplné odstranění lihových nápojů.

Kdo protestuje ve jménu osobní svobody proti zákazu lihovin, dokazuje tím pouze, že otázku tu ještě ne promyslel. Při pažadavku „úplného zákazu" jedná se prostě o první a nejpřirozenější právo člověka. Jedná se o právo **nutné sebeochrany.** Nesmíme přec nikdy zapomínati, že piják neškodí jen sobě samému, nýbrž že ohrožuje celé své okolí. Každoročně statisícové hynou z pijáctví **jiných.** Připomínám statistiku zločinů a úrazů Připomínám nesčetné rodiny, kteří jsou pijáky ztrýzněny. Připomínám milliony těch, kteří následkem pití **jiných** přicházejí na svět nemocni a bídní, a kteří připadnou na

---

*) Hnutí alstinenční ve všech těchto zemích nejlépe možno sledovati v časopise „Internationale Monatschrift zur Bekämpfung der Trinksitten" Basilej. Vyd. „Schriftstelle d. Alkoholgegnerbundes". 1891—1900.

obtíž společnosti s celou svou bídou, a milliony těch, kteří bídu svou dávají v dědictví svým dětem, a dětem svých dětí. Stěží se už najde člověk, kterému by pitím **jiných** nebylo těžce ublíženo. Máme právo **sebeobrany.** Nejsme nijak povinni žíti s lidmi, kteří mají stále otupené mozky. Jen aby bylo v naší moci zlořádu tomu zabrániti, právo k tomu máme již dávno!

Často slýcháme, že by násilnými prostředky konec konců přec ničeho nebylo dosaženo; že by lid pak sáhl k jiným narkotikům a třeba ještě nebezpečnějším, totiž k opiu a morphiu. Kdo sahá k tomuto důvodu prozrazuje, že udělal se svými argumenty naprostý bankrot. Toho důvodu možno užíti proti každé snaze po lepším životě. Totéž by bylo, řekl-li by otec: Nestojí za to, abych se snažil své syny vychovávat. Jakmile jim jednu nezbednost zakážů, hned vynaleznou jinou. — Dobrá vláda má být neúnavnou v boji s hloupostí a slabostí mass. Tvrzení, že ve státě Maine konsum opia a morphia vzrostl, když alkohol zakázán, je ostatně jen zúmyslným výmyslem.

Slýcháme též často, že abstinenční snahy vedou ku přetvářce. Této námitky může rovněž býti užito proti snaze po pokroku. Jakmile se vážení a vlivuplní lidé přidají nějakému hnutí, vždy najdou se lidé, kteří se k nim přidají z přetvářky. Máme však proto ustat v úsilí po mravním pokroku?! Počet těch, kteří pijí z přetvářky je doma tisíckrát větší, nežli počet těch, kteří z přetvářky nepijí.

Konečně pak slýcháme ještě tuto námitku: Kdyby byl alkohol vskutku tak škodlivým, bylo by pokolení lidské dávno již zahynulo, vždyť je pijáctví starší, nežli dějiny lidské. Musíme na tuto námitku odpověděti, že v dobách dřívějších nebylo možno vyrobiti takové množství alkoholu, jako dnes, kdy zdokonalené hospodářství polní,

pokrok ve fysice a chemii zároveň s obrovským kapitálem slouží tomuto svádění lidu.

Nezapomeňme, že kořalka začala se rozšiřovat teprv před 250. lety, a také nebylo v dřívějších dobách akciových, parních pivovarů ani pivních paláců, které lákají dav elektrickým světlem a zvuky plného orchestru.

Všechny ostatní námitky, které se činívají proti odstranění alkoholu, jsou právě tak tendenční a můžeme zrovna tak lehce vyvrátiti. Vím však, vysoce vážené shromáždění, že byť bych všechny námitky vyvrátil, přec mnozí z Vás řeknou:

To vše je šedá theorie. Proč nemáme použít božského daru přírody?! K čemu dozrávají hrozny v slunečních paprscích, proč zraje ušlechtilé víno!? Všichni básníci je opěvali! Lidem i bohům srdce tišilo! Máme my se jemu vyhýbati? Proč nemáme otupovati rozum? Nechceme býti vždy chladní, rozumní a vypočítaví! Chceme býti bezstarostní. Chceme přec někdy omládnouti — chceme být bezstarostní a šťastní, jako děti! Co stalo by se ze světa, kdyby panovala v něm jen chladná vypočítavost?! A nevede také chladná vypočítavost k nemravnosti, k zločinům? A nejsou zločiny z ní plynoucí zločiny ze všech nejohyzdnější?! Životu citovému musím k jeho právům pomoci — ať se to stane jak stane! A nejde-li to jináč — tedy pomocí alkoholu! „Milujeme dobré lidi a nápoje sílící!“

Vážené shromáždění! Pravý opak všeho toho jest pravdou! Není nikterak pravda, že bez pomoci alkoholu nemůžeme uplatniti život citový. Vždyť jsou přec na světě ještě ušlechtilejší radosti! Patří k tomu skutečně notný kus duševní chudoby a hrubosti, aby člověk považoval radosti Bacchovy za největší štěstí, aby opojení alkoholem považoval za nejvyšší blaho! Vždyť právě alkohol překáží lidem, aby vyhledávali ušlechtilé radosti! — Pře-

káží nám v ušlechtilém přátelství, překáží nám, abychom stýkali se ve společnosti, v níž bychom se mohli na společných idealech zahřáti.

Ve skutečnosti stýká se vespolek každodenně na tisíce lidí, kteří nemají pranic společného, leda zálibu v témže pivě. A jak nesmyslně bývají často sezvány společnosti! Nikdo se netáže, mají-li tito lidé něco, v čem by si rozuměli, v čem by názory své vyměnili! Ale proč by si také dělal hostitel zbytečné starosti, vždyť stačí, postaví-li lahve na stůl, a hned ocítí se všichni ve velmi příjemné náladě — a druhého dne chválí laskavost hostitelovu a duševní vzpruhu takové společnosti. Neměli-li bychom alkoholu, musel by si každý dobře rozmyslet, koho pozve, a mají-li také osoby, které má v úmyslu u sebe hostit, něco společného, pro co by se v společné rozmluvě mohly rozehřát.

Věru, že by pak k nejedné společnosti vůbec ani nedošlo. Lidé uchýlili by se na nějaký čas do ústraní, aby vyplnili vlastní svou prázdnotu. Konečně by však u nich přec s nedolatelnou silou vypukla touha, aby mohli s někým pohovořit o tom, co jich nitrem hýbe, a jejich nový společenský život předčil by vše, co kdy dokázala veselost pivní, neboť zakládal by se na radostném a jasném duševním životě. Touha po sdílnosti a po účastenství jiných kotví hluboko v naší povaze, a není vůbec možno ji vypleniti. Čím více chceme normální pud potlačiti, tím více roste! Potlačováním je pouze sílen a podporován; alkohol však živí a pěstí pud společenský zcela uměle — a je přirozeno, že pak mdle živoří, jako uměle vyhnaná květina.

Zvlášť zhoubným jest, že už mládež sahá k alkoholu, aby jím udělala svůj společenský život snesitelný. Goethe praví: „Mládí jest opilostí bez vína.“

A pohleďněme na tuto mládež! Posuďme na př. naše německé „Corpsstudenty"! Tvrdím, že by se tito synové mus rozutíkali do všech stran světa velmi brzy, měli-li by se spolu bavit bez alkoholu.*) Spolkový život, který se vytvořil uměle pomocí alkoholu, překáží, aby se akademická mládež seskupila přirozeně dle společenských ideálů a zájmů.

Ale ještě hůř se to má s naší vzdělanou mládeží. Nezačínají napodobit hoši studentský život už na obecné škole? Už školáci neznají příjemnější zábavy, nežli si s přáteli posedět u sklenice piva. A nevede to ku předčasné starobě blasírovanosti? Jak je možno, aby za těchto okolností nebyl všechen idealismus už v zárodku udušen?

Alkoholismus dělá člověka lenivým, znechucuje mu všechnu námahu. Jím znechutí se člověku dokonce požitek, který poskytuje krásná příroda. Kdo chce užít přírody musí s lehkostí překonávat tělesnou námahu, musí s chutí choditi, veslovati, stoupati na kopce. Alkohol však tuto chuť zabíjí. Piják s obtíží dotáhne se do nejbližší hospody — a tam zůstane, jako přilepený sedět. Vím sice, že hospody bývají stavěny na místech, odkud je pěkná vyhlídka. Jak zcela jinak hledíme však do širého, krásného světa při statné chůzi, a jak zcela jinak z okna hospody. Alkohol činí člověka tupým a nevnímavým vůči nejkrásnějším radostem života — neboť alkohol všechen cit zmrzačuje.

Alkohol tím, že umrtvuje smysl pro vše ideální, stává se mocnou překážkou v pokroku lidstva.

---

[1]) Spisovatel je sám starý buršák, a nikomu nemůže býti upřeno právo, aby sám se odsoudil. Učinil-li jsem křivdu mladším kommilitonům, pak bude jim snadno mne usvědčit, provedou-li experiment, který navrhuji. S radostí doznal bych pak svou vinu.

Chronický, národní alkoholismus nepřipouští, aby si národ nedostatek ideálního citu uvědomil. Kdekoliv probudí se hlas svědomí, udušen je alkoholem. A kdykoliv se ozve touha po ušlechtilejších radostech, nepřetržitý proud piva ji spláchne.

Zevnějšek vždy prozrazuje mizení idealního smýšlení. Smýšlení člověka zrcadlí se v jeho obličeji. A podívejme se na alkoholíky, jak víc a více mizí ušlechtilejší tahy jich obličeje a jak ustupují hrubému výrazu. — Polovina všech mužů je tak zv. mírným požíváním alkoholu znetvořena.

Shrneme-li vše dohromady musíme přiznati, že tu nic nestojí v cestě, aby byl alkohol postupně úplně odstraněn, jedině jedno — brutální egoismus, hrubá sobeckost. Tato sobeckost se však neudrží; konec konců zvítězí vždy nesobeckost; ti, kdož jsou ochotni přinést největší oběti, zvítězí. Tomu učí světové dějiny. A nechť nám to přesvědčení při všech zklamáních života dodává síly. Budiž ono pramenem síly, abychom v boji vytrvali. — Naše bude vítězství!

Slovo k dělníkům.

Aby vyvráceno bylo stále opakující se tvrzení, že je původem alkoholismu chudoba, uveřejněn byl tento článek 12. října 1890 v časopise „Schlesische Nachrichten" („Slezské Noviny").

Pisatel článku o alkoholu přichází v 39 čísle tohoto listu k závěru, že je „pití kořalky následek bídy", a že může býti odstraněno teprv „po úplné změně sociálních poměrů".

Na to musím odpověděti: K rozřešení otázky, je-li chudému dělníku výhodnějším, přestane-li hned požívati lihových nápojů, anebo má-li raději vyčkati „na úplnou změnu panujících sociálních poměrů" — není povolanějších soudců, nežli dělníci, kteří sami na sobě abstinenci zkusili. Takových chudých dělníků jsou milliony.

V Americe se počítá deset millionů těch, kteří se všech lihových nápojů úplně zřekli, v Anglii je jich na pět millionů. Též v zemích skandinávských statisícové zavázali se k úplné abstinenci.

Největší část těchto abstinentů náleží k nejchudším vrstvám lidu. A tažme se tedy těchto lidí, jestli něco obětovali, zdali teď něčeho postrádají. Jednohlasná jich odpověď je, že nepostrádají ničeho! Že získali větší sílu ku práci, chuť k životu, štěstí a radost! Nebylo-li by tomu tak, pak by také příklad abstinence nikoho k následování nelákal. Zatím však všude, kdekoliv jsou spolky abstinentů založeny, počet abstinentů roste. Kde jednou hnutí abstinenční vzniklo, nikdy ještě nebylo pozorováno, že by ochablo a zaniklo.

Ve Finsku všechny venkovské obce zakázaly prodej lihovin, výrobu lihovin zakázaly skoro všechny venkovské obce. Každým dnem roste strana, která žádá totéž pro obce městské. Ve Finsku je tedy vskutku zhouba alkoholu u dvou millionů lidí odstraněna, a ne proto, že odstraněny jsou dnešní společenské řády, nýbrž proto, že měl finský lid mravní sílu, překonati vlastní vinou zaviněné příčiny — tohoto zla.

Příčinou pití není tedy bída. Hlavní příčinou jeho jest lidská náklonnost k napodobení. První sklenice piva chutná nám právě tak málo, jako první cigarro. Lidé pijí, poněvadž pijí jiní. Jakmile si však člověk jednou na pití zvykne, tu ovšem nalezne důvody, jimiž je opře. Lidé pijí při shledání, pijí při loučení, když mají hlad pijí, aby si hlad zahnali, jsou-li syti pijí, aby si dodali chuti. Je-li zima pijí, aby se zahřáli; je-li teplo pijí, aby se ochladili. Jsou-li ospalí, pijí, aby mohli bdíti, trápí-li je bezsennost, pijí, aby usnuli. Pijí, když jsou smutní, pijí, když jsou veselí. Pijí,

když někoho křtějí, pijí, když je někdo pochováván; pijí, pijí. — A proč by taky neměli píti, aby zapomněli na neštěstí, nouzi a bídu!?

Ale ze všech důvodů, které vedou k pití, je nejhloupějším tento poslední. Člověk chce zde přemoci následky tím, že zvětšuje příčinu. Člověk chce překonat chudobu a zatím zvyká si na výlohy, za které ochromí schopnost práce a výdělku. Lidé chtějí sprostit se trampot a starostí a namísto, aby šli ke skutečnému příteli, který by je v jejich snaze radou a skutkem podporoval, jdou do hospody, k ošemetným přátelům, kteří jim tvrdí. „Ty nemůžeš za nic, všechno zavinily sociální poměry dnešní doby," tak těší je falešní přátelé, kteří jim obrátí záda, jakmile tito nemohou v hostinci zaplatit účet.

A jako je napodobení hlavní příčinou pití, tak je proti němu nejlepší zbraní příklad abstinence. Kde nerazily cestu spolky abstinentů, tam ještě nikdy nebylo proti pití cestou zákonodárnou něco podstatného podniknuto. Zastoupení národa, které se skládá z pivovarníků, lihovarníků, obchodníků s alkoholem a pijáků, nikdy proti spotřebě alkoholu účinné zákony nevydá.

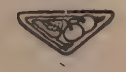
Prosím čtenáře, aby na konec vážně posoudili následující dva body:

1. Všecka chudoba a všecka bída, vznikající přelidněním, nespravedlivým rozdělením výdělku, zastavením mzdy, nezaměstnaností atd., daleko nevyrovnají se bídě, panující v rodině pijácké.

2. Boj proti žádné jiné bídě nepřipouští tak málo otálení, jak boj proti bídě pijácké, proto že tu běží o zla d ě d i č n á. Zlo, způsobené alkoholem, nedá se později napravit.

Tím není řečeno, že nemáme vyzkoumat také všecky ostatní příčiny chudoby a bídy a že nemáme proti nim bojovat všemožně. Boj proti alkoholu nám v této snaze nebude překážet, nýbrž naopak bude nás podporovat. Chceme vykonat jedno, druhého se nevzdáme.

G. BUNGE, professor v Basileji.

Výňatek, jednající o alkoholu a zdatnosti pracovní.

Pro dělníka, který námahou tělesnou jest nucen živobytí vydělávati a to nejen pro sebe, nýbrž i své drahé, jest tím důležitějším než pro kohokoliv jiného, čím svoje síly udržuje, neboť ony jsou jeho kapitálem, z kterého při dobré vůli a neúmorné píli úroky těží, jimiž sebe a svou rodinu vydržuje.

Neúnavnou, nepřetržitou činností, která dnešního dne od každého, jenž ku předu přijíti hodlá, co nejpřednější podmínka požadována jest, seslabí se bohužel i tělo rychleji a síly se dříve vyčerpají. Jest tudíž palčivou otázkou, jak dělník a jak my se vyživovati máme, abychom tak záhy svých sil nepozbyli, nýbrž tyto upevnili a zachovali v boji o existenci.

Mnohý se pokouší zahnati únavu mezi dnem nastalou požíváním alkoholických nápojů, poněvadž tyto schopnost ku práci zvyšují. Tato schopnost jest však jen zdánlivá, neboť nervy a svaly jsou pro okamžik rozčileny, povzbuzeny k větší činnosti, brzy objeví se však účinek opačný. Jsout veškeré lihové nápoje prostředkem pouze uměle rozčilujícím, ne posilujícím, a musí jich delší požívání na zdraví zhoubně účinkovati.

Jest tudíž vítaným úkazem, že protialkoholistické hnutí, v posledních letech učenci vyvolané, i na dělnictvo rozšířeno bylo tak, že v mnohých případech již místo láhve s kořalkou, dříve obvyklé, nyní konvice se studenou, nebo teplou kávou do práce brávána bývá.

Zrnková káva, není-li požívána ve větších dávkách, vzpružuje a oživuje bez odporu, aniž by na zdraví škodlivě působila. Ona jest však drahá, aby v souvislosti s mlékem zobecněla jako „lidová potravina“, a jest zapotřebí tedy přísady, která by chuť učinila plnější, odvar silnějším, ale kávu levnější. Z této příčiny je požívána skoro bez výjimky s kávovými náhražky, po nejvíce se známou Franckovou přísadou ku kávě, která dík své, na zrnkovou kávu příjemně působící kořenné hořkosti, jakož i své vydatnosti a touto působenou lácí i zlepšení kávy, záhy jak u chudého tak u bohatého obliby nalezla.

Pro ty však, kteří jsou nuceni zachovávati předepsanou diaetu, aneb ony, kteří s ohledu na láci kávu zrnkovou postrádati musí anebo chtějí, bylo žádoucí, nalézti prostředek, který by bez přídavku kávy zrnkové měl podobnou chuť, přiměřenou výživnost a zároveň levným byl.

Prostředek tento jest konečně vynalezen a osvědčuje se již u tisíců, jsa požíván s mlékem za teplou, silnou snídaní, aneb i svačinu, bez mléka pak co lahodný, zahřívající doušek dělníkovi při práci v zimě a konečně bez mléka vychladlý co výborný, žízeň ukájející nápoj v letních vedrech.

Tato specialita jest jedině podávána v pravém „Franckovu Enrilu“, tovaru to, jenž je z domácích vegetabilních látek vyráběn, a ačkoliv teprve před několika léty firmou Jindř. Francka synové, která v tomto oboru v popředí kráčí, do obchodu uveden, již mnoho tisíc odběratelů získal.

„Enrilo“ doporučuje se obzvláště v oněch případech, kde dosud používány byly pražené obiliny, které však, postrádajíce silné, osvěžující chuti, trvale vyhovovati nemohly.

Agitační lístek

pro spolky zdrželivosti a lidumilnosti.

Doporučení hodné spisy:

ADÁMEK K., Kořaleční mor. Příspěvek ku statistice společenské bídy. Praha 1884. . . . . . . K 1·—

BOREK Dr. V., Alkoholismus a jeho význam. Profilaxe a obrana. Asily pro pijáky a jich zásady se zvláštním zřetelem na Čechy a Moravu. Praha 1898. K 2·—

BULÍŘ Dr. K., Nové příspěvky k boji proti alkoholismu. Praha 1903. 90 hal.

KÁLAL K., Účinky lihových nápojů. Pro mládež i dospělé. Praha 1900. . 12 hal.

KOSMÁK V., Zrcadlo kořalečníků, čili: **Likér „de bluj"! Kořalka pfuj!** 2 seš. . . . . . . à 24 h

NOVOTNÝ Dr. V., O alkoholismu, jeho významu zdravotnickém a sociálním. Se 6 barev. obrázky K. Šimůnka. Praha 1904. . . . . . . 50 hal.

PERUTKA F. V., Sklenička kořalky. Praha 1902. . . . . . . 14 hal.

ŠÍDLO Fr., Nepřítel lidstva. 9 vyobr. a 1 diagr. Bystř. p. Host. 1901. . . 20 hal.

ŠIMSA Dr. (v Krči u Prahy), **Těžký je boj proti alkoholismu.** (1905) . . 10 hal.

— **Český zemský spolek proti alkoholismu.** (1905.) . . . . 10 hal.

— **Alkoholismus.** Krátký přehled časových otázek. — **PANÝREK Dr. D., Alkoholismus a škola.** Praha 1901. . . . . . . K 1·20

TAGLIAFERRO J., Zhouba lidu. Velehrad 1902. . . . . . . 20 hal.

Slovo k ženám . . . . 20 hal.

Modrý kříž . . . . 10 hal.

WEICHSELBAUM-HENNING, Poškození důležitých životních ústrojů požíváním lihových nápojů. *Nástěnný obraz v barvotisku.* Velikost 72 102 *cm* s krátkým výkladem od dvor. rady prof. Weichselbauma . . . . K 4·—

Alkohol usmrcuje. Obraz naznačuje nám opilce v delirium tremens. Ubohá ženo, čeho jsi se dočkala na svém muži! Jest nyní v blázinci a ty i tvé děti uvrženi jste do bídy! . . . . K 2·—

Varuj se první sklenice! Malovaný obraz. Velikost 73½×53 *cm* . . . . . . K 1·—

Všecky tyto a jiné protialkoholické spisy, jakož i tyto agitační lístky možno objednati u

Bratří Suschitzkých, Vídeň X., Keplerplatz 4.

Abstinenční sanatorium dra **Šimsy** soukromý lázeňský ústav a pensionát pro choroby **nervové**

v Krči u Prahy

Nervosy (celkové, srdeční, žaludeční, pohlavní a p.), křeče, obrny, tabes, ischias, migreny, záchvaty úzkosti, zádumčivost, hypochondrii, **padoucnici** či epilepsii, hysterii, počínající psychosy, následky **alkoholismu** a morfinismu. Léčení vodou, elektřinou, klidem, výživou, zaměstnáváním. Otevřeno celý rok. Šest vil, rozloha 50.000 čtv. m. Ceny levné, výsledky osvědčené. Bližší zprávy ochotně se podávají.

☛ **Není třeba hledati pomoc v cizině!** ☚

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

RC
565
B8419

Bunge, Gustav von
K otazce alkoholu

BioMed

